

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, доцента Дьоменко Сергія Васильовича
на дисертацію Большакової Дар'ї Олександрівни «Призначення заходів
кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та
угоди про визнання винуватості», подану на здобуття освітньо-наукового
ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»**

Актуальність та обґрунтованість вибору теми дослідження. У системі вітчизняного кримінального права на сьогодні виділяють, за ознакою динамічного розвитку, диференційований кримінально-правовий інститут заходів кримінально-правового характеру. Його розвиток пов'язують із активним пошуком суб'єктами кримінальної політики результативних форм впливу на правопорушника, що продукується впроваджуваною у державі, відповідно до курсу на євроінтеграцію, концепцією ресоціалізації засудженої особи як головної мети кримінального покарання. Зарубіжний досвід втілення даної теорії у життя на сьогодні підтверджує думку про те, що шлях до цієї мети занадто складний і потребує вирішення широкого комплексу як теоретичних, так і практичних питань. На одну із низки даних проблематик, пов'язаних із заходами кримінально-правового характеру звернув свою увагу дисертант, а саме на процедуру призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості. Означена тема вирізняється актуальністю не тільки тому, що для кримінально-правової доктрини та правозастосовної практики вона є відносно новою, а ще й тому, що введені з 2012 року нормативні механізми з самого початку свого створення мали суттєві вади (наприклад, у доктрині

підкреслюється відсутність формалізації інституту призначення покарання за наявності угод про примирення або про визнання вини).

Обґрунтовуючи актуальність своєї праці автор вірно визначив роль міжнародних документів, які спонукають українського законодавця до скорішого прийняття деталізованої процедури примирення між засудженим та його жертвою. Підтримуючи авторські міркування з цього приводу, зі свого боку зазначимо, що на сьогодні назріла необхідність детального перегляду порядку призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод, тим чином, що на даний висновок спонукає судова практика по затвердженню таких угод.

Все вищенаведене обумовлює цінність формування у реаліях сьогодення системного погляду на застосування заходів кримінально-правового характеру на підставі угод про примирення та визнання винуватості в кримінальному праві України, що в свою чергу обумовлює високий ступінь актуальності теми дисертаційної праці Д.О. Большакової.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертація Д.О. Большакової виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Класичного приватного університету в межах науково-дослідної теми «Розвиток системи кримінальної юстиції, правоохоронної та правозахисної діяльності в Україні у воєнний та повоєнний періоди» (державний реєстраційний номер 0123U102119).

З цього походить висновок про безпосередню пов'язаність праці Д.О. Большакової із напрямом еволюції кримінально-правової доктрини та актуальними завданнями практики правозастосування, а також її істотного значення для формування у доктрині розуміння теоретико-прикладних засад функціонування інституту заходів кримінально-правового характеру.

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в наукових публікаціях.

Основні результати дисертації знайшли своє відображення у 13 наукових працях, а саме: 4 наукових статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях України, віднесених до категорії "Б" Переліку наукових фахових видань МОН України з юридичних наук, а також у 9 тезах наукових доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Аналіз змісту цих праць та порівняння його із основними висновками зробленими за результатами наукового пошуку Д.О. Большакової, підтверджує достатню повноту відображення в них основних результатів розвідки. Крім того, дані публікації містять основні авторські позиції для обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до поставлених завдань. При цьому, *особистий внесок* здобувачки у опублікованих працях представлений наступним: у наукових публікаціях у співавторстві з Е.Г. Стоматовим авторці належить аналіз теоретико-правових проблем узгодження покарання на підставі угод; у співавторстві з О. П. Рябчинською – аналіз теоретико-правових аспектів призначення покарання на підставі угод у зіставленні із загальними та спеціальними засадами його призначення та формулювання висновків, змістовний аналіз значення угоди про примирення в кримінальному провадженні, змістовний аналіз значення угоди про примирення в кримінальному провадженні; у співавторстві з К. Гірною – дослідження кримінально-правового аспекту проблеми; у співавторстві з В.Г. Павловим – опис тенденцій в узгодженні покарання сторонами угоди про примирення.

Оцінка наукового рівня дисертації і апробація її результатів. Надаючи оцінку науковому рівню дисертаційної праці Д.О. Большакової, слід підкреслити, що праця представлена державною мовою та має науковий стиль викладення матеріалу, а її оформлення відповідає науковому стандарту і зауважень не викликає. Внутрішня структура роботи сформована чотирьома розділами, що надало можливості автору, виходячи із специфіки об'єкту та предмету дослідження, які чітко і вірно визначені, розкрити у повному обсязі поставлену мету, та в цілому виконати поставлені наукові завдання.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, які надані у дисертаційному дослідженні підтверджується використаною нормативною базою, коректною методологією, належною теоретичною та емпіричною базою дослідження.

Так, емпіричну базу дослідження складають дані судової статистики (звіти річні за формою № 1-1, № 6), 150 вироків суду першої інстанції (включаючи Вищий антикорупційний суд), постановлені у 2013–2024 рр., що розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень та інформаційно-пошуковій системі «Прецедент», 50 ухвал суду апеляційної інстанції, постанови Верховного Суду, матеріали дисциплінарних проваджень прокурорів; результати анкетування суддів першої інстанції, прокурорів, адвокатів і науково-педагогічних співробітників.

Нормативно-правову та інформаційну базу дисертації становлять Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти й документи рекомендаційного характеру, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, матеріальне й процесуальне кримінальне законодавство зарубіжних країн, правові позиції та висновки вищих судових інстанцій України; правові позиції Верховного Суду України, Верховного суду, постанови ПВСУ, рішення ЄСПЛ.

Отримані наукові результати роботи та високий ступінь її наукового рівня були обумовлені вірно підібраними, з урахуванням предмета дослідження, та вміло застосованими методами наукового пізнання, а саме: за допомогою законів та категорій діалектики визначено сутність і зміст заходів кримінально-правового характеру, що застосовують в угодах, їх правову регламентацію в кримінальному законі тощо; загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція тощо) використані для оцінювання категоріального апарату, критичного аналізу пропозицій тощо; були застосовані і спеціальні методи, такі як: системно-структурний (для з'ясування кола заходів кримінально-правового характеру, що призначаються на підставі угод, співвідношення загальних і спеціальних засад призначення покарання);

системно-функціональний (для з'ясування співвідношення ч. 5 та ч. 1 ст. 65 КК України, ч. 1 та ч. 2 ст. 75 КК України); історичний (під час аналізу генези інституту угод у правовій системі України); формально-юридичний (нормативно-догматичний) (під час аналізу змісту та тлумачення кримінально-правових і кримінально-процесуальних норм, що регламентують призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод, використаних у них термінологічних конструкцій та понять тощо); порівняльно-правовий (для аналізу інституту компромісних процедур у кримінальному судочинстві зарубіжних країн, з'ясування спільного та відмінного в правовому регулюванні); конкретно-соціологічний (для відбору необхідної інформації про предмет дослідження та її обробки шляхом застосування таких прийомів, як: аналіз документів, офіційних повідомлень, вивчення матеріалів судової практики, анкетування тощо).

Належний науковий рівень дисертації Д.О. Большакової підтверджують представлені акти впровадження результатів наукового пошуку (Додаток И, Додаток К) та їх апробація. Так, результати проведеного наукового дослідження обговорені, схвалені та рекомендовані до захисту кафедрою кримінального права, процесу та криміналістики Класичного приватного університету. Основні теоретичні положення, висновки і пропозиції, що містяться у дисертації, доповідалися на міжнародних науково-практичних конференціях: «Кримінально-правове, кримінологічне та кримінально-виконавче забезпечення прав і свобод людини в Україні» (м. Запоріжжя, 23 грудня 2020 р.); «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 11 листопада 2020 р., 10 листопада 2021 р., 9 листопада 2022 р.); «Правова політика України: історія та сучасність» (м. Житомир, 8 жовтня 2021 р.); «Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації» (м. Харків, 16 квітня 2021 р.); «Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу: реалії та перспективи» (м. Запоріжжя, 18 травня 2023 р.); «Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі» (м.

Дніпро, 23 листопада 2023 р.); «Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи» (м. Київ, 23 лютого 2024 р.).

Загалом, зроблені автором висновки та рекомендації по вдосконаленню діючого законодавства мають обґрунтування та логічну пов'язаність із представленим у роботі аналізом достатньої кількості вітчизняних та зарубіжних літературних джерел (273 найменування), відповідають темі дисертації та стосуються вдосконалення окремих аспектів призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості.

Беручи до уваги все вищенаведене, слід резюмувати про високий науковий рівень дисертації Д.О. Большакової та належну апробацію нового знання, отриманого у ході її розробки, яке вирішує актуальні на сьогодні наукові завдання.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що дисертація Д.О. Большакової є однією з перших на сьогодні праць, яка характеризується комплексним розглядом теоретичних і практичних проблем призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості.

У дисертації наявна низка нових знань, що підтверджують особистий внесок автора у розвиток науки кримінального права в частині знання про інститут заходів кримінально-правового характеру. Під час вирішення поставлених перед дослідженням завдань йому вдалося *вперше*:

– на підставі аналізу судової практики затвердження узгодженого сторонами угоди покарання, у тому числі узгодження звільнення від відбування покарання з випробуванням, зробити висновок, що чинні нормативно-правові приписи щодо меж судового розсуду при затвердженні угод за відсутності чіткої та однозначної правової регламентації відповідних повноважень сторін угоди на сьогодні не можуть виконувати роль єдино правильного орієнтира визначення повноважень сторін угоди в цьому питанні;

– розробити поняття «узгоджене покарання» та виокремити його змістовну та вольову складові;

– з'ясувати особливості узгодження покарання особі співучасника кримінального правопорушення у виді організатора організованої групи та злочинної організації;

– запропонувати вдосконалення кримінально-правових норм з метою унормування можливості сторін угоди про примирення та про визнання винуватості в межах узгодження міри покарання (його строку та виду) вирішувати питання й щодо заміни одного виду покарання на інший у спосіб, визначений законом;

удосконалити:

– низку приписів Загальної частини КК України, виходячи з яких, сторони мають узгоджувати заходи кримінально-правового характеру при укладенні угод;

– тлумачення кола заходів кримінально-правового характеру, що можуть узгоджуватися сторонами угод, і наведено доводи, що необхідність визначення в угоді «умов застосування спеціальної конфіскації» не пов'язується зі згодою сторін на її застосування, а обумовлено процесуальними вимогами. Відтак, сторони не можуть узгоджувати цей захід;

– підхід до критичного аналізу пропозиції визнання обставин, що пом'якшують покарання, необов'язковими (додатковими) умовами угоди, оскільки призначення покарання є обов'язковим елементом угоди, такими ж мають визнаватися й усі складові процесу його призначення, передбачені як загальні та/або спеціальні засади. Віднесення тих же обставин, що пом'якшують покарання, до необов'язкових елементів угоди позбавляє сенсу її укладення, оскільки засуджений не може розраховувати на те пом'якшення покарання, яке дозволяється на підставі ст. 66 КК України;

– критерії оцінювання правозастосовної ситуації, яка підпадає під категорію «неправильно призначене покарання», та неправильного пом'якшення покарання на підставі ст. 69 КК України.

Крім того у роботі дістали *подальший розвиток*

– положення про те, що добровільність укладення угоди її сторонами не тотожна розумінню досягнення згоди на призначення певного виду та розміру покарання (або ж його призначення та подальше звільнення від відбування покарання з випробуванням), адже, укладаючи угоду добровільно в цілому, сторони угоди в подальшому надають згоду (як окреме вольове рішення) на призначення конкретного засобу кримінально-правового характеру винній особі;

– підходи до тлумачення термінологічних конструкцій «більш суворе покарання» та «менш суворе покарання» як підстав апеляційного оскарження обвинувального вироку суду на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості;

– підходи до розширення меж судової дискреції в частині визнання обставин, що пом'якшують покарання, не зазначених у ч. 1 ст. 66 КК України тощо.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення отриманих результатів Д.О. Большаковою полягає у тому, що сформульовані у її дисертації положення, узагальнення, висновки й рекомендації можуть бути використані:

– у законотворчій діяльності – при підготовці змін до КК України щодо вдосконалення правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод у кримінальному провадженні;

– у правозастосуванні – при вирішенні сторонами угод і судом проблемних питань застосування покарання та звільнення від відбування покарання з випробуванням;

– у навчальному процесі – при проведенні занять з кримінального права, спецкурсу «Проблеми кримінальної відповідальності та покарання», а також при підготовці навчально-методичного забезпечення дисциплін кримінально-правового циклу (акт впровадження результатів дисертації в освітню діяльність Класичного приватного університету);

– у науково-дослідній діяльності – при подальшому дослідженні проблем застосування кримінально-правових заходів та розроблення пропозицій щодо формування кримінально-правової політики у сфері реалізації кримінальної відповідальності.

Характеристика основних положень дисертаційної праці та її завершеності в цілому.

За результатами вивчення дисертацію Д.О. Большакової слід охарактеризувати, як цілісну і завершену працю, що побудована за законами логіки, відповідно до сучасних нормативних вимог, встановлених для такого виду праці, та з дотриманням традицій української кримінально-правової доктрини.

Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, чотирьох розділів, що разом містять дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та семи додатків. Загальний обсяг дисертації становить 265 сторінок, з яких основний текст – 201 сторінка, список використаних джерел – 30 сторінок, додатки – 19 сторінок.

Анотація дисертаційної праці повністю відповідає її змісту та у стислій формі відображає основні здобутки та головні ідей відносно вдосконалення призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості.

У *вступі* обґрунтовано актуальність та вибір теми дисертації, окреслена її мета, визначено об'єкт та предмет розвідки, поставлені завдання дослідження. Окрім того вказаний зв'язок праці із науковими програмами, планами і темами. Наведені методи дослідження у розрізі підрозділів в яких вони застосовувалися. Розкрита наукова новизна отриманих в дисертації результатів та їх практичне значення.

Чотири основні частини дисертаційної праці містять комплексний аналіз теоретичних і практичних проблем щодо вдосконалення формалізації призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про

примирення та про визнання винуватості з метою сприяння однаковому їх розумінню й тлумаченню в практичній площині.

У *першому* розділі були розглянуті теоретико-правові засади дослідження призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод. Автор, простежив генезу нормативно-правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод. Слушним є резюме дисертанта про те, що визначальними кримінально-правовими новаціями щодо нормативно-правового регулювання застосування заходів кримінально-правового характеру на підставі угод з початку запровадження інституту угод у кримінальному процесуальному праві можна визнати лише зміни до КК України, пов'язані з тенденціями кримінально-правової політики щодо посилення кримінальної відповідальності осіб, які вчинили кримінальні правопорушення певної категорії (с.84).

Далі автор систематизував наукові знання про призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод у кримінальному праві України та провів визначення правової природи застосування покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості. Завершуючи розгляд теоретико-правових засад, дисертант з'ясував доктринальні підходи до узгодження заходів кримінально-правового характеру, що застосовують на підставі угод. Слід погодитися з позицією автора відносно розуміння вольової ознаки узгодження покарання, яка за його думкою полягає у висловленні згоди на це покарання безпосередньо в змісті угоди про примирення її сторонами та винною особою в угодах про визнання винуватості (с.66).

У *другому* розділі дисертант зосередив увагу на загальних засадах призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод. Проводячи аналіз призначення покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості, автор підкреслив, що в цілому таке покарання у сучасній практиці, призначається з дотримання загальних засад, передбачених ст. 65 КК України (с.140).

Оцінюючи сучасний стан судової практики щодо звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі угод, автор, виявив превалювання випадків призначення найменш суворого виду покарання та максимально наближеного до мінімального розміру строкового покарання, передбаченого санкцією статті (частини статті), що за умови врахування загальних засад його призначення не спростовує законність та обґрунтованість судових рішень при затвердженні такого покарання (с.116, 142).

Розділ *третій* присвячений спеціальним засадам призначення покарання на підставі угод. Надаючи характеристику призначенню покарання на підставі ст. 69 КК України (с.145-156), автор виявив закономірність у застосуванні норм. Він зазначив, що попри висловлювані в кримінально-правовій доктрині застереження щодо можливості узгодження сторонами угод пом'якшення покарання на підставі ст. 69 КК України, судова практика допускає таку можливість (с.181).

Крім того, дисертанту цьому розділі концентрував свій пошук на виявленні специфіки призначенні покарання на підставі угод за незакінчене кримінальне правопорушення та кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті; на розгляді особливостях призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та за сукупністю вироків, а також на інших спеціальних засадах призначення покарання.

У розділі *четвертому*, автор розглянув питання вдосконалення правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод у кримінальному провадженні. Він звернув увагу на існуючі у доктрині пропозиції щодо вдосконалення кримінально-правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод і надав власні міркування з цього приводу, а також сформулював рекомендації, спрямовані на вдосконалення кримінального законодавства та правозастосовної діяльності. Слід підтримати авторський висновок про необхідність удосконалення чинних редакцій ст. 58, 62, 63, 65, 69 та 75 КК України (с.208).

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. При детальному розгляді дисертації Д.О. Большакової та опублікованих нею праць фактів порушення академічної доброчесності, текстових запозичень без посилання на джерела не виявлено.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації.

У цілому відзначаючи цілісність дисертації Д.О. Большакової послідовність викладення ним свої думок, слід звернути увагу на окремі дискусійні положення роботи:

1. Формулюючи основний напрям наукового пошуку розділу 4, автор зосередив свою увагу на вдосконаленні правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод у кримінальному провадженні, що в цілому є логічним виходячи із завдання та всієї структури праці. Однак, перший підрозділ у цьому розділі дисертант визначив як «4.1. Зарубіжний досвід правового регулювання призначення покарання на підставі угод» (с.14, 183), що явно вказує на процес виявлення сучасного стану правового регулювання предмету дослідження, і у максимально можливому, з точки зору меж розвідки окресленого завданням, варіанті констатації наявності підстав вдосконалення того чи іншого елемента цього правового механізму. При цьому, аспекти створення майбутніх моделей правових інструментів, прогнозування рівня та динаміки їх впливу на об'єкти регулювання, лежать за межами такого пошуку. На цей висновок вказує і завдання, яке поставив перед собою дослідник: «вивчити зарубіжний досвід правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод (країн континентальної та прецедентної правової сім'ї)». Між тим, звернення до змісту цього підрозділу вказує, що автор таки торкається питань спроб вдосконалення інституту призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод (с.194-197), які відображені у зарубіжній кримінально-правовій доктрині та судовій практиці.

Відповідно зазначеного, на нашу думку, автору слід відкоригувати назву підрозділу 4.1. дисертації, у напрямку відображення в неї проблематики вдосконалення правового інструментарію.

2. Розглядаючи загальнотеоретичні підходи до узгодження заходів кримінально-правового характеру, які застосовують на підставі угод (підрозділ 1.4), а також проблематику призначення покарання на підставі ст.69 КК (підрозділ 3.1) дисертант неодноразово підкреслив, що «...вирішення кримінально-правового конфлікту через механізм укладення угод може досягти мети лише в разі, якщо кримінально-правові наслідки для винної особи, хай і більш поблажливі, ніж у провадженнях, що розглядаються в загальному порядку, будуть обрані відповідно до вимог закону...» (с.55, 86, 148-149, 180, 214). Загалом підтримуючи дану позицію, зауважимо, що використання автором формулювання «кримінально-правовий конфлікт», у контексті аналізу визначених предметом дослідження питань, відображає сучасну еволюцію кримінально-правової політики відносно покарання, зокрема, власне її поворот до розширення у кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві засад диспозитивності. За нашою думкою, вбачається важливим, як при вирішенні питання про вдосконалення інституту «згоди» загалом, так і при пошуку відповідей на конкретні питання, такі як: визначенні співвідношення меж судової дискреції та дискреції сторін угод у питаннях застосування заходів кримінально-правового характеру, автору доречно було би звернутися до сутності розуміння кримінально-правового конфлікту, у напрямі вирішення наявного протиріччя між сучасним нормативним розумінням кримінальної відповідальності, її підставами, покаранням та визнанням кримінального правопорушення «конфліктом», однієї із сторін якої є потерпілий. Дане протиріччя, на нашу думку, продукує більшість проблем, які розглядає автор у своїй праці.

3. У представленому аналізі пропозицій щодо вдосконалення кримінально-правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод поза увагою автора остався проект Закону

«Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення регулювання угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією» № 12039 від 17.09.2024 р, який був прийнятий законодавцем до розгляду та наразі вже вступив у закону силу під №4033-ІХ від 29.10.2024 року. Цим актом кримінальний кодекс був доповнений ст.69-2 «Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, у випадках укладання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією», та зазнала змін низка статей, у тому числі і ч.1 ст. 75 КК. Враховуючи той факт, що окремі висновки та пропозиції у дисертації безпосередньо торкаються питань, що були врегульовані наведеним актом, постає необхідність корегування авторських позицій.

Висновок. Рецензована дисертація **Большакової Дар'ї Олександрівни** на тему: **«Призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості»** на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» за своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях відповідає вимогам, які встановлені постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 № 44, наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40, і є завершеною науковою працею.

На підставі вищезазначеного, вважаю що автор цієї дисертації – **Большакова Дар'я Олександрівна** – на основі її публічного захисту

заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

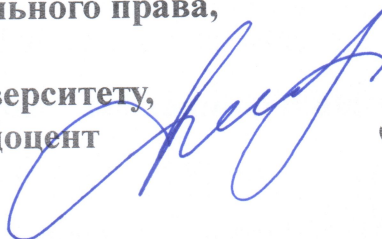
Рецензент:

Професор кафедри кримінального права,

процесу та криміналістики

Класичного приватного університету,

кандидат юридичних наук, доцент

Сергій Дьоменко